

Переверзев С.В., Сорокун А.А.

ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛІТИЧНОЇ СТОЯНКИ РОМАНКІВ 1 НА КИЇВЩИНІ

У статті розглядаються попередні результати дослідження у 2009 році відомої неолітичної пам'ятки Романків 1, що південніше Києва.

Вступ

Влітку 2009 р. експедицією ОАСУ Інституту археології НАН України були проведені науково-рятівні археологічні розкопки раніше відомої неолітичної пам'ятки Романків 1 (Телегін 1995, с.110-120). Вона розташована за 20 км південніше Києва, у правобережній заплаві Дніпра, на західному березі болота Клопотівське, яке за неолітичної доби, скоріше за все, являло собою одну з дніпровських проток. Західна частина стоянки зруйнована дорогою Київ – Обухів, центральна – газопроводом, що був прокладений у супереччю рішенням суду в 2007 р. (рис. 1, 1).

Стоянка Романків 1 була виявлена Д. Телегіним у 1984 р., під час будівництва згаданої дороги і розкопувалася під його керівництвом протягом 1984-1985 рр. на площі 200 кв.м. Цими дослідженнями було зафіксовано чотири стратиграфічні та два культурні шари: верхній, що був датований пізньотрипільським часом (перша чверть III тис. до н.е.) та нижній, неолітичний, який був віднесений дослідником до другого етапу дніпро-донецької етнокультурної спільноти (IV тис. до н.е.). Окрім відомих дніпро-донецького та струмільсько-гастятинського типів кераміки, Д. Телегін, на підставі аналізу кераміки поселення Романків 1, виділив романківський тип, який, як він вважає, тягнє до неоліту Волині (Телегін 1995, с.117-119).

У 2005 році В. Манько отримав дату кераміки з поселення Романків 1 –

6130±150 BP (5260-4855 BC). На його думку, поселення слід відносити до киево-черкаської культури дніпро-донецької культурно-історичної області (Манько, 2006, с. 17).

У 2009 р. стоянка Романків 1 була досліджена на площі 332 кв. м. (рис.1, 1). Нові розкопки загалом підтвердили стратиграфію, встановлену раніше Д. Телегіним (рис.1, 2-3). Пізньотрипільські матеріали залягали у нижній частині торфу та в темно-сірому суглинку. Вони

Pereverzev S.V., Sorokun A.A.

THE RESEARCH OF THE NEOLITHIC SITE ROMANKIV 1 IN KIEV REGION

представлені уламками керамічних виробів, в тому числі трьома розвалами горщиків, незначною кількістю крем'яного інвентарю та значним остеологічним матеріалом, серед якого присутні кістки зі слідами обробки. Зафіксовано декілька об'єктів різної конфігурації.

Неолітичні матеріали лежали у нижній частині темно-сірого та у світло-коричневому суглинках, а також у верхньому шарі білого піску. Знайдено більш ніж 6 тис. фрагментів кераміки, серед яких зафіксовано 24 розвали посудин. До колекції входять крем'яні та кістяні вироби. Відібрано остеологічний матеріал. У шарі торфу виявлено уламки деревини, можливо, зі слідами обробки. Л. Безузько (Київ, НАН України) та М. Кременецьким (Каліфорнія, США) відібрано колонки ґрунту з метою проведення споропилкового аналізу.

Крем'яний комплекс

Усього знайдено 270 одиниць кременю та 6 виробів із кварциту. Техніку розщеплення характеризують 2 пренуклеуси, 5 нуклеусів та 2 уламки ядрищ, а також атиповий нуклеус максимальної спрацьованості, на якому був виготовлений скребок та 5 реберчастих пластин. Один пренуклеус клиновидної форми з підготовленими ребрами та фронтом сколювання виготовлений на крупнозернистому кремені низької якості (рис.2, 7). Другий являє собою крем'яну гальку діаметром усього 2,5 см. з прямою площадкою та декількома сколами (рис.2, 2). Два ядрища сплюснені призматичні: одне прямоплощадкове для мікропластин (рис.2, 5), інше – прямо-косоплощадкове для пластинок та мікропластин (рис.2, 6). Інший нуклеус сплюснений клиновидний одноплощадковий для пластинок та відщепів (рис.2, 4), ще один – плаский з однією прямою площадкою (рис.2, 3). Всі мають залишки кірки з тильної сторони. Наявні два ядрища максимальної спрацьованості: конічне

прямоплощадкове висотою 2,4 см (рис.2, 1) та атипове з негативами від відщепів, на якому, після його максимальної утилізації, було виготовлено високий скребок (рис.3, 21).

У якості сировини на стоянці використовувався моренний та гальковий кремій місцевого походження, як правило дуже низької якості. Схоже, мешканці стоянки не мали доступу до якісної сировини, про що свідчать невеличка галька зі слідами експериментальних сколів, пренуклеуси мінімального розміру та низької якості, значний рівень спрацьованості нуклеусів. Розщеплення було спрямовано на отримання пластинчастої заготовки середніх розмірів. В умовах дефіциту сировинної бази застосовувалася як відтиска, так і відбивна техніки розщеплення. При цьому використовувалися і твердий, і м'який відбійники.

Пластин 64, або 23% від загальної кількості кременів. Вони представлені численними уламками та перетинами пластин і поодинокими цілими пластинками. Відщепів 130 (47% від усіх кременів). Серед них первинних лише 17 (13% від усіх відщепів), натомість вторинних ушестеро більше – 111 одиниць.

Знарядь та виробів із вторинною обробкою або наявними слідами утилізації виявлено 86 екземплярів, що складає 31% від загальної кількості кременів.

Скребоків 18, або 21% від загальної кількості виробів із вторинною обробкою: 6 виготовлено на пластинчастих заготовках (з них 5 – кінцеві, зокрема 3 косолезові та один округлий); 11 виготовлено на відщепах (з них 6 – округлі та підокруглі з ретушшю, що займає від $\frac{2}{3}$ до $\frac{3}{4}$ периметру заготовки, і 2 – “нігтеподібні”, діаметром 1,6 см). Решта скребоків – бокові та кінцево-бокові форми, переважно з дуже малим або не чітко вираженим лезом (рис.3, 14-22, 26). Оформлені скребки крутою, іноді – напівкрутою ретушшю.

Інші вироби з вторинною обробкою представлені двома боковими різцями (рис.3, 24, 29), кінцевим скобелем на реберчастому відщепі, двома стамесками (рис.3, 25, 30), чотирма перфораторами (три з них – свердла на перетинах пластин (рис.4, 2-4), проколкою (рис.4, 1) та 23 (27%) пластинами з ретушшю (рис.3, 23, 27-28).

Доповнюють колекцію 13 мікролітів, що становить 15% виробів із вторинною обробкою. З них:

- чотири пластинки з косотронкованими ретушшю кінцями (рис.3, 1-4);

- чотири трапеції: три середньовисокі, одна з яких асиметрична на правильній пластинці з незначним макрозносом (рис.3, 7); друга асиметрична на тригранній пластині з ретушшю зі спинки, діагонально пошкоджена (рис.3, 11); третя симетрична, виготовлена на проксимальній частині пластинки, зі значним макрозносом (рис.3, 10); четверта висока на трьохгранній пластинці, виконана в мікрорізцевій техніці, зі значним макрозносом (рис.3, 6);

- три уламки мікролітів, виконані в мікрорізцевій або в псевдомікрорізцевій техніці (рис.3, 6, 8-9);

- один виріб типологічно близький до низьких трапецій, з неретушованими діагональними сколами по краях та слідами макрозносу (рис.3, 12);

- один сегмент на відщепі, оформлений по дузі крутою дрібною ретушшю (рис.3, 13).

Крім виробів з кременю та іншого каменю знайдено три кістяні проколки (рис.4, 5, 7-8) та оброблене ікло кабана (рис.4, 6), призначення якого неясне.

Керамічний комплекс.

Під час досліджень стоянки було добуто близько шести тисяч одиниць неолітичної кераміки. З них поки що опрацьовано близько чотирьох тисяч, однак вже зараз зрозуміло, що після опрацювання решти матеріалу статистична картина суттєво не зміниться.

Товщина стінок фрагментів кераміки – від 5 до 9 мм, хоча у більшості випадків коливається в межах 6-7 мм. Із загальної кількості опрацьованих фрагментів (3995 одиниць) мають орнамент 482 або 12%. Вони розподіляються на декілька основних груп за типом орнаменту: гребінчастий, лінійно-прогладжений, ямково-точковий, тонконарізний, накольчастий та нігтьовий. Останній в свою чергу складається з нігтьових вдавлень та нігтьових насічок. Незначною кількістю представлені округлі та підовальні вдавлення, вдавлення краєм палички та розмочаленою паличкою, різного роду насічки.

Переважну більшість орнаментованих фрагментів кераміки – 265 (55% від усіх орнаментованих) вкривають відтиски *гребінчастого штамп*, нанесеного під різними кутами. Найпоширенішим є 3-х – 5-ти зубчастий штамп. Проте трапляється 2-х та 6-ти зубчастий. Дуже рідко зустрічається орнамент, виконаний масивною гребінкою. В опрацьованих матеріалах Романкова маємо близько двадцяти форм з

горизонтальними рядами гребінки під вінцями (рис.7, 1-3). Відтиски утворюють різноманітні мотиви та сюжети. Найчастіше гребінка нанесена горизонтальними та косими рядами (останні можуть перетинатися), рідше – вертикальними. Реконструйовано прямостінний горщик із зонально нанесеними у кілька рядів відрізками відтисків, який є подібним до розвалу, виявленого Д. Телегиним під час перших досліджень поселення (Телегин 1995, с.112). Цим двом формам цілком відповідає горщик зі Шмаївки (Телегин 1973, табл.45, 7).

Поширені також *проглажені лінії*, прокреслені 2-х – 3-х зубим штампом – 62 фрагменти (13% від усіх орнаментованих). Домінують композиції у вигляді косої сітки. Часом прямі лінії поєднані з хвилястими. Складність сюжетів не дає змоги здійснити його достовірну реконструкцію. В цілому ж лінійно-проглажений орнамент доволі поширений серед матеріалів з пам'яток регіону (Телегин, Товкачевський 1990, с.131).

Посуд орнаментований *тонконарізними лініями* складає 8% від усіх орнаментованих фрагментів. Знайдені на поселенні фрагменти належать більш як 10 формам. На даний момент відомо, що три з них були вузькогорлими посудинами, а два – відносно прямостінними (рис.5, 1). Орнамент утворює найрізноманітніші композиції: криволінійні мотиви, заповнені перехресною штриховкою смуги, паралельні перехресні лінії, шевронні композиції та ін. Цікавою знахідкою є вінце, орнаментоване заштрихованою смугою, від якої відходять донизу ще кілька смуг (рис.5, 8). Серед матеріалів савранської фази буго-дністровської культури наявний фрагмент кераміки, що цілковито відповідає кільком романківським фрагментам з кососітчастими тонконарізними лініями (рис.5, 1) (Даниленко 1969, с.81). До того ж, там присутні форми зі звуженим горлом. Варто додати, що окремі фрагменти з тонконарізним орнаментом мають гребінчасті розчоси з внутрішнього боку, а один – із зовнішнього (рис.5, 4). Поверхня посуду добре зглажена, часом підлощена.

Ямково-точковий орнамент складає 10% від орнаментованих фрагментів. Найчастіше він наносився двома горизонтальними рядами під вінцями, та такими ж рядами, що утворюють нижче шеврони (рис.6, 7). Штампом слугувала паличка діаметром 3-6 мм, або ж дрібна трубчаста кістка 2-3 мм в діаметрі. Трапляються фрагменти з крапками-наколами діаметром до 2-

х мм (рис.6, 3-4). На окремих фрагментах крапками утворене невелике коло. Окрім того, на кількох фрагментах під вінцем нанесено два ряди наколів двозубою паличкою (рогатиною). Один із таких фрагментів містить жорству в глині. У комплексі ця домішка трапляється не більше як у десяти випадках.

В колекції наявні також фрагменти трьох горщиків, орнаментованих *нігтьовими вдавленнями*. Останні мають вигляд овалів. Цей вид орнаменту є досить незвичним явищем у регіоні. Реконструйовано невелику круглодонну посудину, з вираженим ребром у верхній частині та S-подібним профілем вінця (рис.8, 3). У тісті є домішка органіки та піску. Орнаментовано посудину складною композицією з горизонтальних, вертикальних та косих рядів вдавлень. У колекції Романкова є фрагменти ще однієї подібної посудини.

Виразною серією представлені фрагменти з *нігтьовими насічками*. Реконструйовано слабкопрофільований горщик середніх розмірів з двома рядами насічок під вінцем (рис.7, 4). Насічки нанесені зонально. На ребрі посудини на одному з фрагментів нанесена горизонтальна тонконарізна лінія. Внутрішній бік має гребінчасті розчоси, зовнішній – такі ж розчоси у нижній частині. Орнамент на іншій подібній формі утворений горизонтальним рядом насічок під вінцями, та фестонами нижче. Посудина має значну домішку органіки й піску. Загалом фрагменти, орнаментовані нігтьовими насічками та нігтьовими вдавленнями представлені у комплексі 21 екземплярами, що складає 4 % від усіх орнаментованих.

Фрагментів орнаментованих *трикутними та підтрикутними наколами* – 24, що складає 5% від усіх орнаментованих. Подібна кераміка, на думку Н. Котової, поширюється на Дніпрі у другому періоді існування киево-черкаської культури та зумовлена впливом середньодонської культури (Котова 2002, с.33). Заслужує на увагу невеликий горщик об'ємом до 2-х літрів, орнаментований горизонтальними рядами підтрикутних наколів, кожен ряд яких нанесений під різним кутом (рис.8, 2). Основною домішкою в глині є органіка, обпал – низької якості. Цей факт не узгоджується з твердженням Н. Котової про зміну технології виготовлення кераміки під впливом середньодонської культури (такий вплив, на її думку, виявляє себе появою щільної кераміки з домішкою піску та цілковитою відсутністю органіки, або ж невеликою її кількістю) (Котова 2002, с.33). Найближчу

аналогію даній посудині ми відмічаємо в матеріалах місцезнаходження Вишеньки 11 (Сорокун 2010, с.34).

Знайдено фрагмент вінця тонкостінного горщика зі звуженим горлом, орнаментований косими рядами підтрикутних наколів, що утворюють подвійний ромб.

Незвичним для пам'яток регіону є вінце орнаментоване *насічками* (рис.6, 2). Орнамент утворює два ряди горизонтальної ялинки: один під вінцем, другий – по зрізу. Насічки одного ряду коротші за насічки іншого. Цьому вінцю існує пряма аналогія на поселенні сурської культури в урочищі Городок – Ігринь 5 (рис.6, 1) (Телегин, 1984, с.39). Але у Романкові насічки нанесені гострим інструментом, а в Ігрині 5 – вдавнені тупим інструментом. Керамічний комплекс Ігринь – Городок має деякі спільні риси з романківським. Серед таких – слабкий обпал та розчоси гребінкою з внутрішнього боку. Проте стилістично ця кераміка з Ігрині загалом досить далека від романківської. Спільним та водночас незвичайним для обох комплексів орнаментом є прогладжена лінія у вигляді крокуючого зигзагу. Подібна кераміка (рис.6, 6) відома в матеріалах Завалівки та Гринів (рис.6, 8). Ототожнюється вона з печерською фазою буго-дністровської культури, носії якої просунулися з Південного Бугу у північно-східному напрямку (Титова 1990, с.34).

У матеріалах Романкова наявна значна кількість невеликих посудин до 12 см у діаметрі, можливо мисок, які за профілем мають аналогії в печерській фазі буго-дністровської культури. Наприклад, одна миска (рис.3, 4) подібна до миски з Сокільців VI (Титова 1990, с.33). Проте миска з Романкова орнаментована фестонами, нанесеними ямками-наколами, і нагадує орнаментування горщика з Гастятини (рис. 6, 5). До того ж, подібні крапки-фестони, нанесені на горщик з Гастятини, відмічені не тільки на мисці, а й на одному з романківських вінець. За профілюванням воно відповідає струмільському. Винятком є лише те, що горизонтальні ряди гребінчастих відтисків на ньому замінені насічками, нанесеними горизонтальною ялинкою (рис.6, 4). Інша невелика посудина з дещо видовженим денцем аналогічна посудині зі Струмеля (Даниленко 1969, с.33).

У колекції Романкова виявлено також 6 фрагментів орнаментованих *красм крокуючої палички, що утворює рівчачок*. Найменш поширеними елементами орнаменту є *S-подібні насічки* нанесені горизонтальними рядами, та

вдавнення нанесені кінцем розмочаленої палички (*лапчастий орнамент*).

Окрім зовнішньої поверхні, у деяких випадках орнамент наносився і по зрізу вінця. Усього з опрацьованих 267 фрагментів вінця орнаментовано 25. На пам'ятці відмічено три прийоми орнаментування вінця: пальцеві вдавнення (12 випадків), насічки гострим інструментом (8), відтиски гребінчастого штамп, нанесені під різним кутом (5).

Простежено декілька видів обробки поверхні посуду. Насамперед це гребінчасті розчоси. Застосовувався 4-х – 12-и зубчастий гребінчастий штамп. Розчоси наносилися з метою вирівнювання поверхні та для зв'язки швів. Розчоси трапляються як хаотичні, так і нанесені з певною системністю. У багатьох тонкостінних формах спостерігаються горизонтальні неперервні розчоси, в інших випадках – це вертикальні відрізки. Виняток становлять кілька фрагментів, розчоси на яких нанесені хвилюю, іноді з обох боків (рис.9, 1-2).

Зовні розчоси наносилися рідше. Серед матеріалів поселення їх можна простежити лише на 5% фрагментів. Часто вони мають не системний характер і нанесені без прикладання надмірної сили. В іншому випадку це хаотичні неглибокі розчоси, що не несуть у собі технологічних ознак, проте можуть нагадувати певний вид орнаментування (рис.9, 3). На доказ цього наводимо фрагменти з систематичним нанесенням розчосів як хвилями, так і зигзагами (рис.9, 1-2). Складається враження про певні стилі, якими володів той чи інший майстер (Sorokun 2010, p.45).

На багатьох фрагментах кераміки можна простежити сліди від інструменту, котрим оббивали зовнішню поверхню задля ущільнення маси та згладжування нерівностей. На деяких фрагментах простежуються сліди ангобу, який важко дослідити детальніше через погану збереженість поверхні кераміки.

Серед опрацьованої частини матеріалів поселення є близько трьох десятків фрагментів із просвердленими отворами. Подібні знахідки часто інтерпретуються дослідниками як сліди ремонту посуду. Цікаво, що всі без винятку фрагменти з отворами неорнаментовані; 30% із них мають розчоси зовні; найчастіше отвір зроблено на вінці та у придонній частині, рідше – в стінках та ребрах. Отвори висвердлювалися конічним знаряддям, переважно із зовнішньої поверхні. Не слід виключати можливості

використання фрагментів з отвором (отворами) як грузил.

Кераміка представлена переважно дрібними фрагментами які мають погану збереженість. Простежено, що ступінь збереженості кераміки зумовлений її заляганням відносно рівня води. Чим вище знаходились матеріали, тим краще вони збереглись. У деяких випадках навіть зберігся оригінальний колір – від жовтого до червоного. Однак більшість фрагментів вкривають окисли заліза, що навіть різну за тістом та рівнем обпалу кераміку робить досить подібною.

Слід зазначити, що певну кількість керамічних фрагментів, виявлених під час польових досліджень, не вдалося зберегти. Причиною того була дуже погана їх збереженість. Обумовлено це було і не стільки умовами залягання (що, безумовно, відіграло свою роль), скільки майже повною відсутністю в тісті будь-яких домішок, що могли б скріпити глину, та, напевно, характером обпалу. Таким чином, ми маємо лише частину комплексу, що збереглася завдяки певному складу тіста та якісному обпалу. Важко сказати, який об'єм інформації безслідно втрачено.

На більш ніж 70-ти фрагментах кераміки зафіксовані відбитки зерен.

Спостерігалася значна кількість комбінацій складу формувальних сумішей. Проте поки що не простежено ніякого взаємозв'язку між складом тіста та елементами орнаменту чи особливостями профілювання. Основною домішкою є органіка. У різних кількостях вона присутня в переважній більшості випадків. Наступною за поширеністю домішкою є пісок (не виключено що частіше це природна домішка в глини), та миті зерна прозорого, або рожевого кварцу. Трохи рідше трапляється домішка шамоту та товченого пісковіку. Ще рідше трапляється вохра в конкреціях різних розмірів. Найменш численною є жорства, що має вигляд необкатаних зерен прозорого та рожевого кварцу.

Усі спостереження за складом тіста є візуальними і, поки не зроблено петрографічного аналізу, гіпотетичними. Проте в комплексі присутня форма, що яскраво демонструє можливу марність підрахунку відсотків за домішками. Річ у тому, що при виготовленні тіста використовувалися дві різні формувальні суміші. На фрагменті кераміки простежується шов, що умовно розділяє дві частини фрагменту. Одна виготовлена з домішкою шамоту, інша – без нього. У разі відсутності такого фрагменту можна

було б з певністю говорити про два різні горшки. Насправді ж це не поодинокий випадок. І до цього траплялись фрагменти, що були неоднорідні за тістом. Та їх не можна було вважати достатньо вагомим аргументом, пояснюючи це поганим вимішуванням формувальної суміші. Отже, є підстави для сумнівів у інформативності підрахунків, пов'язаних зі складом тіста.

На даний час на пам'ятці зафіксовано 24 розвали керамічного посуду, що піддаються реконструкції (це не остаточні дані). Із загальної їх кількості тільки 7 (29%) не мають орнаменту. 17 розвалів (71%) орнаментовані, серед яких 12 розвалів (50%) орнаментовані по всій поверхні. Таким чином, якщо рахувати відсоток орнаментованої і неорнаментованої кераміки не за загальною кількістю виявлених фрагментів, а за розвалами, статистика набуває протилежного значення, а отримана інформація не відображає реальну картину щодо керамічного виробництва конкретної пам'ятки.

Простіше кажучи, якщо розбити декілька посудин, які орнаментовані виключно під вінцем, на дрібні фрагменти, а потім зробити підрахунки, то, звичайно, відсоток орнаментованої кераміки буде незначним, що викривлює реальну ситуацію. Отже, застосування згаданого спрощеного підрахунку кераміки є науково некоректним і, на нашу думку, не може використовуватися при вивченні керамічних комплексів.

Безумовно, після повного опрацювання матеріалу, статистика керамічних виробів на стоянці Романків 1 зміниться і, напевно, у бік збільшення відсотку неорнаментованого посуду, бо саме його ремонт і реконструкцію здійснити найскладніше. Проте вже зараз зрозуміло, що кількість орнаментованої кераміки буде значно вищою, ніж при "звичному" підрахунку.

Висновки

Нові дослідження стоянки Романків 1 на Київщині підтвердили висновок Д.Телегіна про її двошаровість. Верхній, пізньотрипільський шар лежить безпосередньо на неолітичному, що пояснює знахідки окремих фрагментів трипільської кераміки разом із неолітичною. Характер крем'яного та керамічного комплексів неолітичного шару дозволяють віднести його до киево-черкаського варіанту дніпро-донецької культурно-історичної області і попередньо датувати кінцем VI – початком V тис. BC (cal).

Окремі елементи буго-дністровської орнаменталії на кераміці з Романкова та характер крем'яного інвентарю свідчать про участь буго-дністровських переселенців у неолітизації Середнього Подніпров'я, про що неодноразово писали В.Даниленко, О.Титова, а останнім часом Л.Залізник (Залізник, 2005, с.122-154).

Незважаючи на різноманітність кераміки – як за мотивами орнаменталії, так і за технологією виготовлення, крем'яна колекція стоянки, без сумніву, культурно гомогенна. На нашу думку, пам'ятка залишена однією групою неолітичного населення, яка мешкала тут досить короткий період. Гомогенність крем'яного комплексу при розмаїтті його керамічної складової вкотре доводить тезу, що кераміка є менш надійним джерелом культурної ідентифікації неолітичних пам'яток ніж кремій (Переверзев, 2008, с.193-194). Попри нечисленність крем'яного

комплексу, він усе ж достатньо показовий. Характер розщеплення та склад крем'яного інвентарю (сплошені призматичні нуклеуси, значний відсоток скребоків при наявності поодиноких різців, присутність характерних трапецій та мікролітів) вказує на південне коріння мешканців поселення (Станко, 1967, с.166-167, Гаскевич, 2005, с.29-32), які під впливом північних та східних сусідів почали використовувати мікрорізцеву техніку. Відсутність кукрекського елемента, який, як правило, присутній у неоліті цього регіону, може бути свідомством існування Романкова 1 у тому часі, коли кукрек як культурне явище вже зник із неолітичної карти регіону. Більш детальні висновки можна буде зробити лише після опрацювання всього матеріалу та отримання радіокарбонних дат.

ЛІТЕРАТУРА:

Гаскевич Д. Крем'яні вироби кукрецької культурної традиції в інвентарі буго-дністровських пам'яток Побужжя // Археологія. – 2005. – № 3. – с.29-32.

Даниленко В. Неолит України. – К.: Наукова думка, 1969. – 257 с.

Залізник Л. Фінальний палеоліт та мезоліт континентальної України // Кам'яна доба України. – Вип.8. – К., 2005. – 184 с.

Котова Н. Неолітизація України. – Луганск : Шлях, 2002. – 268 с.

Манько В. Неоліт Південно-Східної України. – К.: Шлях, 2006. – 280 с.

Переверзев С. Проблеми культурного поділу неоліту Волинського та Києво-Житомирського Полісся. – К.: Шлях, 2008. – С.191-196.

Сорокун А. Нове поселення Вишеньки 11 в контексті проблем дослідження неоліту Києво-Поліського регіону // Матеріали III Міжнародної наукової конференції молодих учених. – К., 2010. – Ч.4. – С.32-36.

Телегін Д., Товкачевський В. До археологічної карти Києва та його околиць за доби неоліту // Археологія. – 1990. – №3. – С. 130-133.

Телегін Д. Неолітическая керамика Романковского типа в Киевском Поднепровье // Российская археология. – М., 1995. – №1. – С.110-119.

Телегін Д. Неолітические стоянки Струмелья – Гастятина Северной Киевщины // Древности Белоруссии. – Минск, 1966. – С.63-67.

Телегін Д. Неолітические памятники Северной Украины и Южной Белоруссии // Этнокультурные лесной и лесостепной зоны Европейской части СССР в эпоху неолита. – Л.: Наука, 1973. – С.179-181.

Телегін Д. К вопросу о территории распространения памятников сурской культуры / Материалы каменного века на территории Украины. – К.: Наукова думка, 1984. – С.36-43.

Телегін Д., Титова Е. Поселения днепродонецкой этнокультурной общности эпохи неолита. – К.: Наукова думка, 1998. – 144 с.

Титова Е. О контактах населения киево-черкасской и буго-днестровской культур // Каменный век на территории Украины. – К.: Наукова думка, 1990. – С.28-39.

Товкайло М. Неоліт степового Побужжя. – К.: Шлях, 2005. – 160 с.

Sorokun A. A new Neolithic settlement Vishenki 11 in the context of problems of Kiyv-Polissya region // Abstracts 14th Symposium on Mediterranean archaeology. – К., 2010. – P.45.

Pereverzev S.V., Sorokun A.A.

THE RESEARCH OF THE NEOLITHIC SITE ROMANKIV 1 IN KIEV REGION

Article represents preliminary results of investigation of Romankiv 1 site in 2009. D. Telegin's conclusion about presence of two layers at the site was confirmed in course of excavations. Characteristic features of flint and ceramic assemblages allow to affiliate this site with Kiev-Cherkasy variant of Dnieper-Donetsk cultural-historical area and to date it somewhere between the end of VIth and beginning of Vth millennium BC (cal). Certain Bug-Dniester figurative elements were recovered on Romankiv pottery. This data and peculiarities of flint tool-kit appoints the role of Bug-Dniester population in the process of development of Neolithic in the Middle Dnieper area. Flint assemblage of Romankiv is homogeneous, in spite of variability of ceramic assemblages. These points make the author to confirm the thesis that ceramic is less reliable base for the cultural identification of Neolithic sites than flint tools. The analysis of flint complex proves wrongness of calculation of the ceramic by the general number founded artifacts. The author also makes doubt the reasonableness of calculation of ceramic complex by the structure pastry.

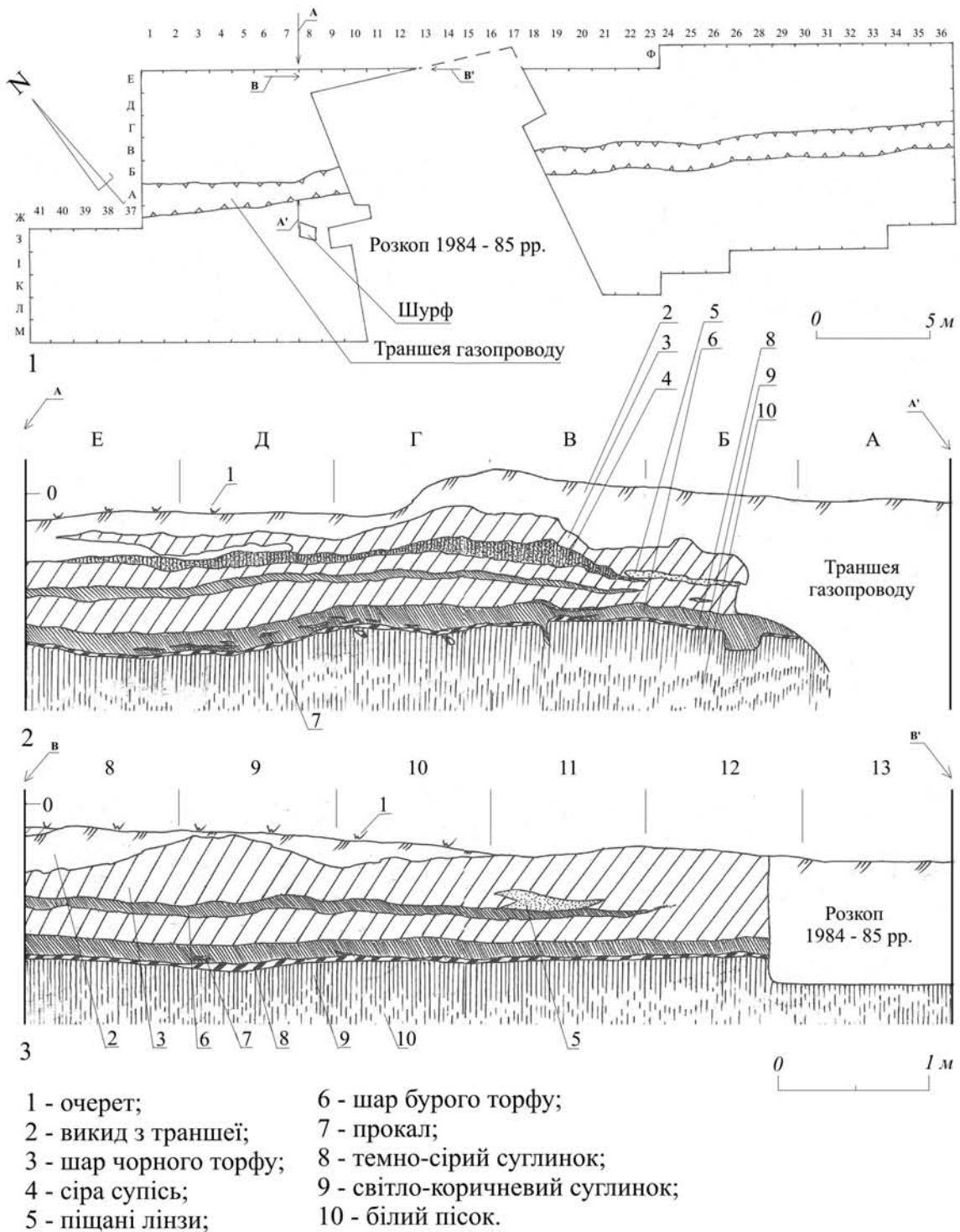

Рис.1. 1 - загальний план розкопу поселення Романків 1-2009; 2 - розріз А-А';
 3 - розріз В-В'.

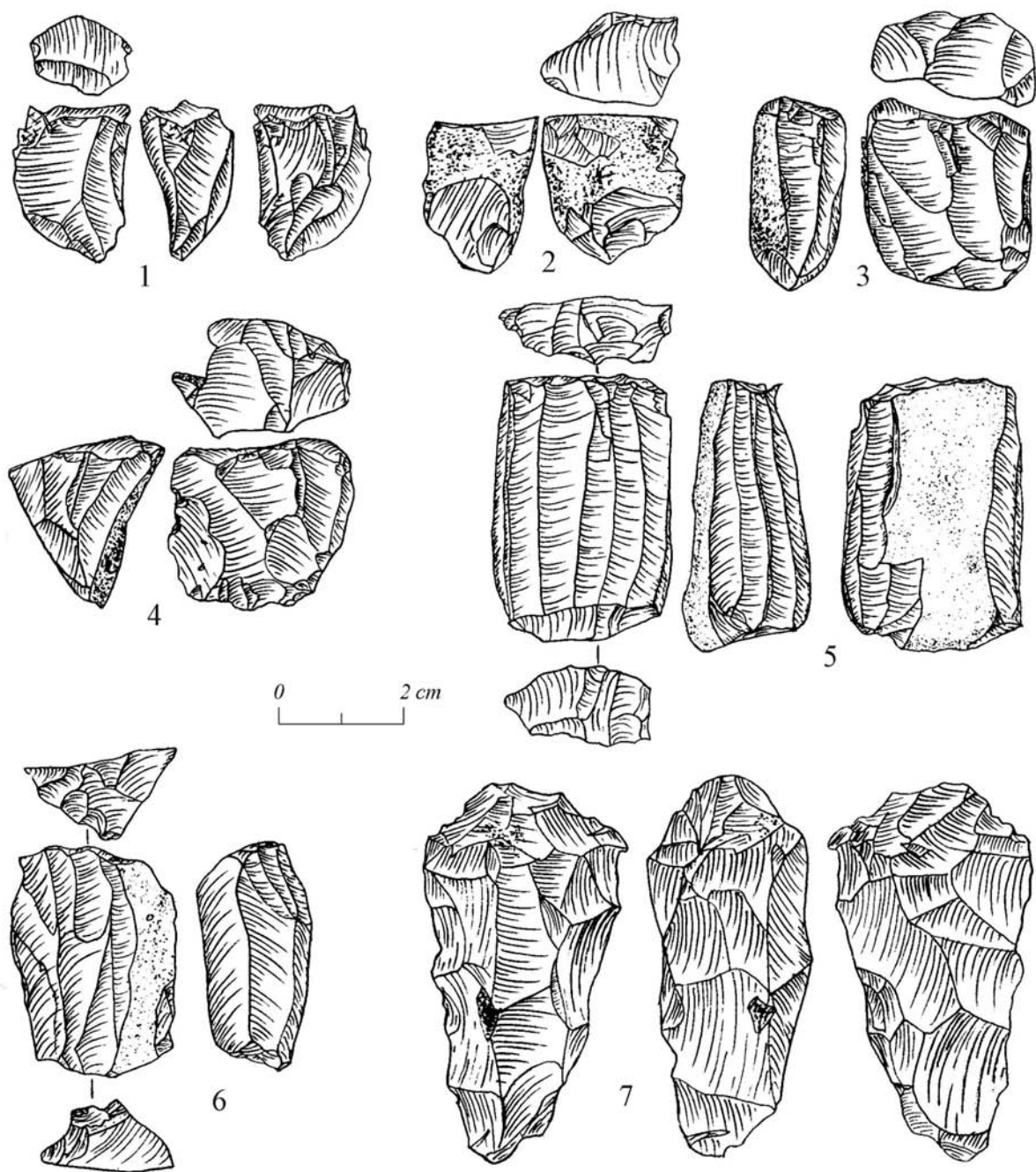

Рис.2. Романків 1-2009. 2,7 - пренуклеуси; 1,3-6 - нуклеуси.

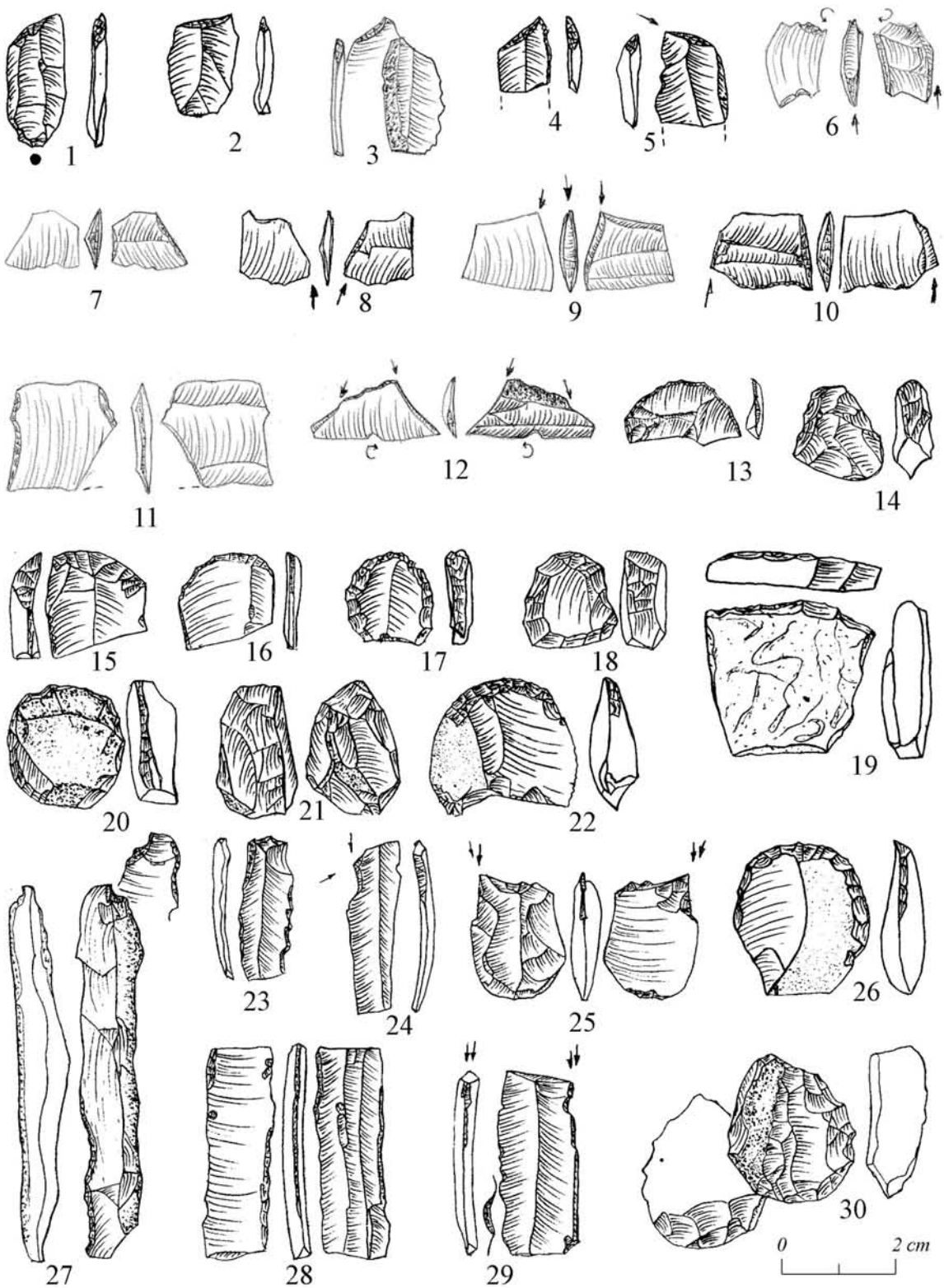

Рис.3.. Романків 1-2009. 1-13 - мікроліти; 14-22, 26 - скребки; 24-29 - різці; 25-30 - стамески; 23, 27-28 - пластини з ретушшою.

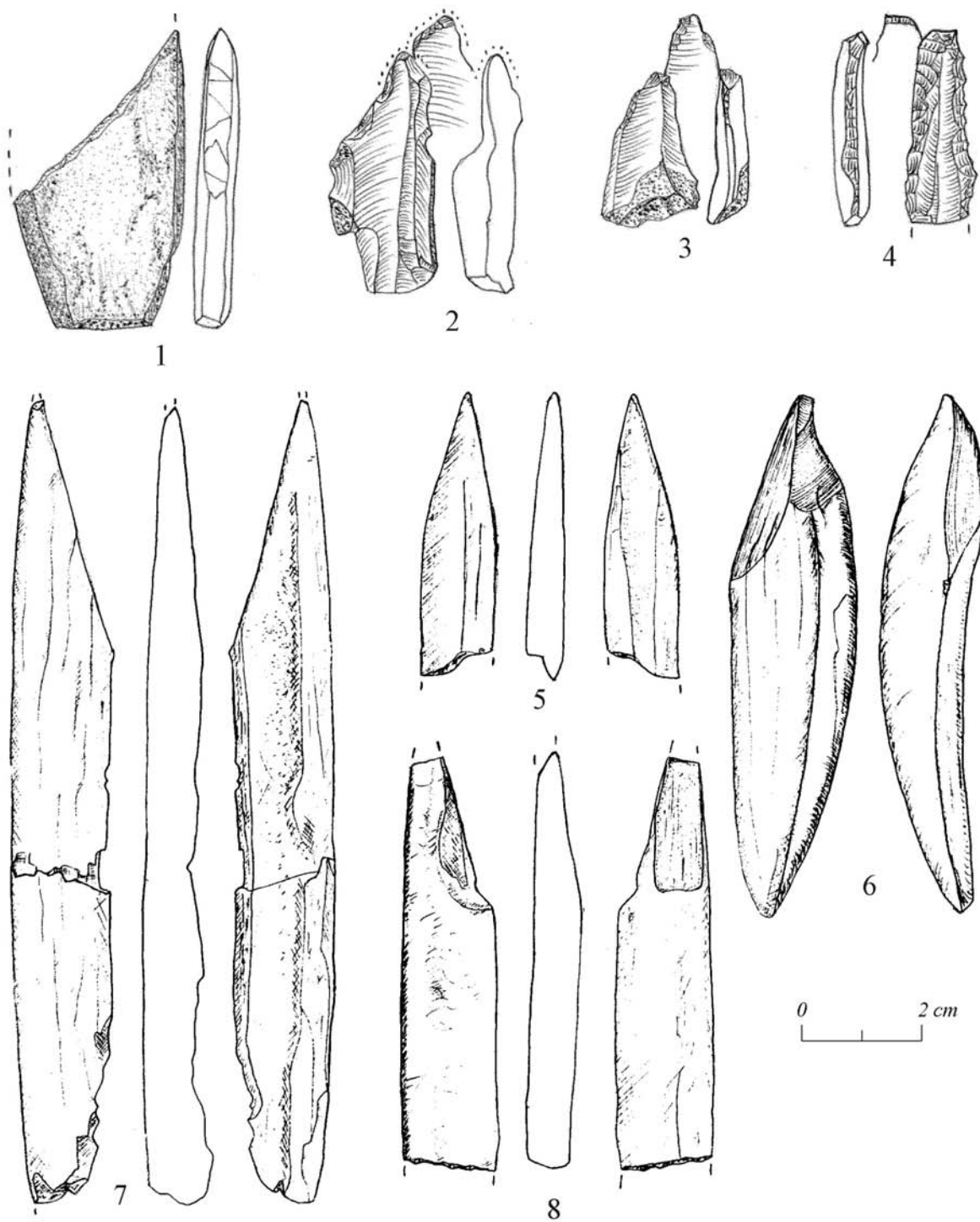

Рис.4. Романків 1-2009. 1 - кам'яна проколка; 2-4 - свердла; 5, 7-8 - кістяні проколки; 6 - оброблене ікло кабана.

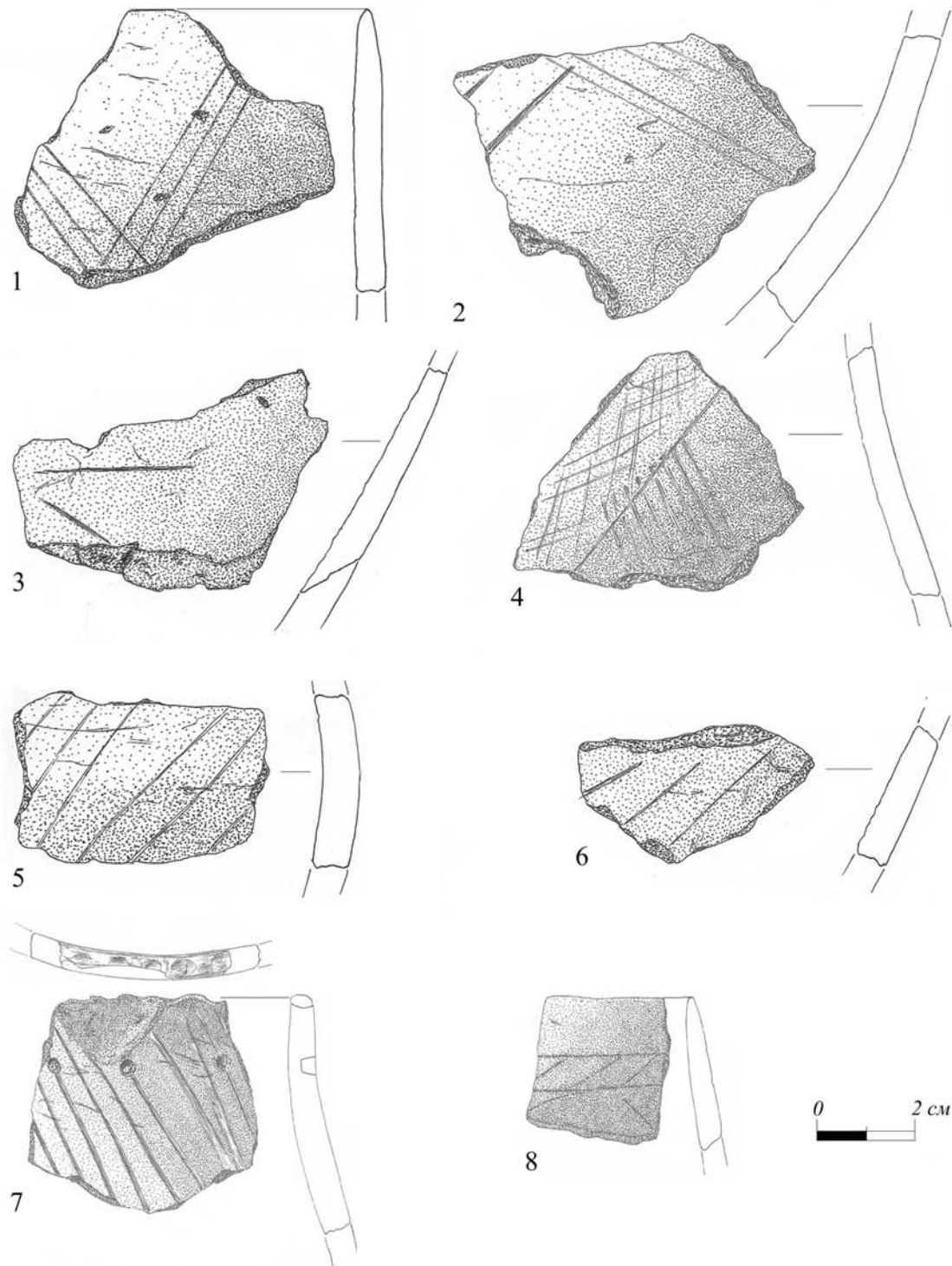

Рис. 5. Романків 1-2009. 1-6 - керамічні вироби орнаментовані тонкорізними лініями; 7-8 - прокресленими лініями.

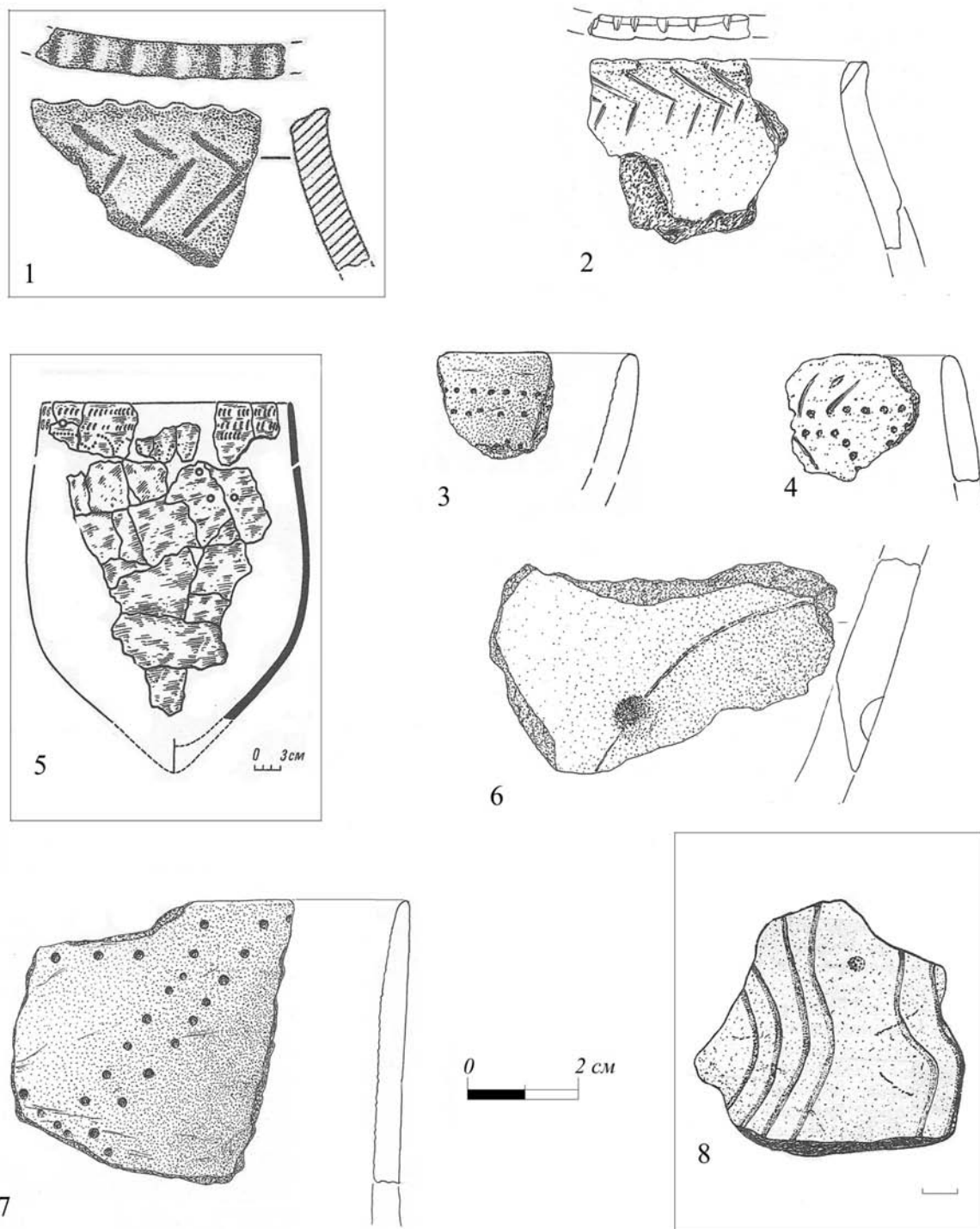

Рис.6. 1 - Ігринь 5 (за Д.Я. Телегіним); 2-4,6,7 - Романків 1-2009; 5 - Гастятин (за Д.Я. Телегіним); 8 - Завалівка (за Е.Н. Титовою).

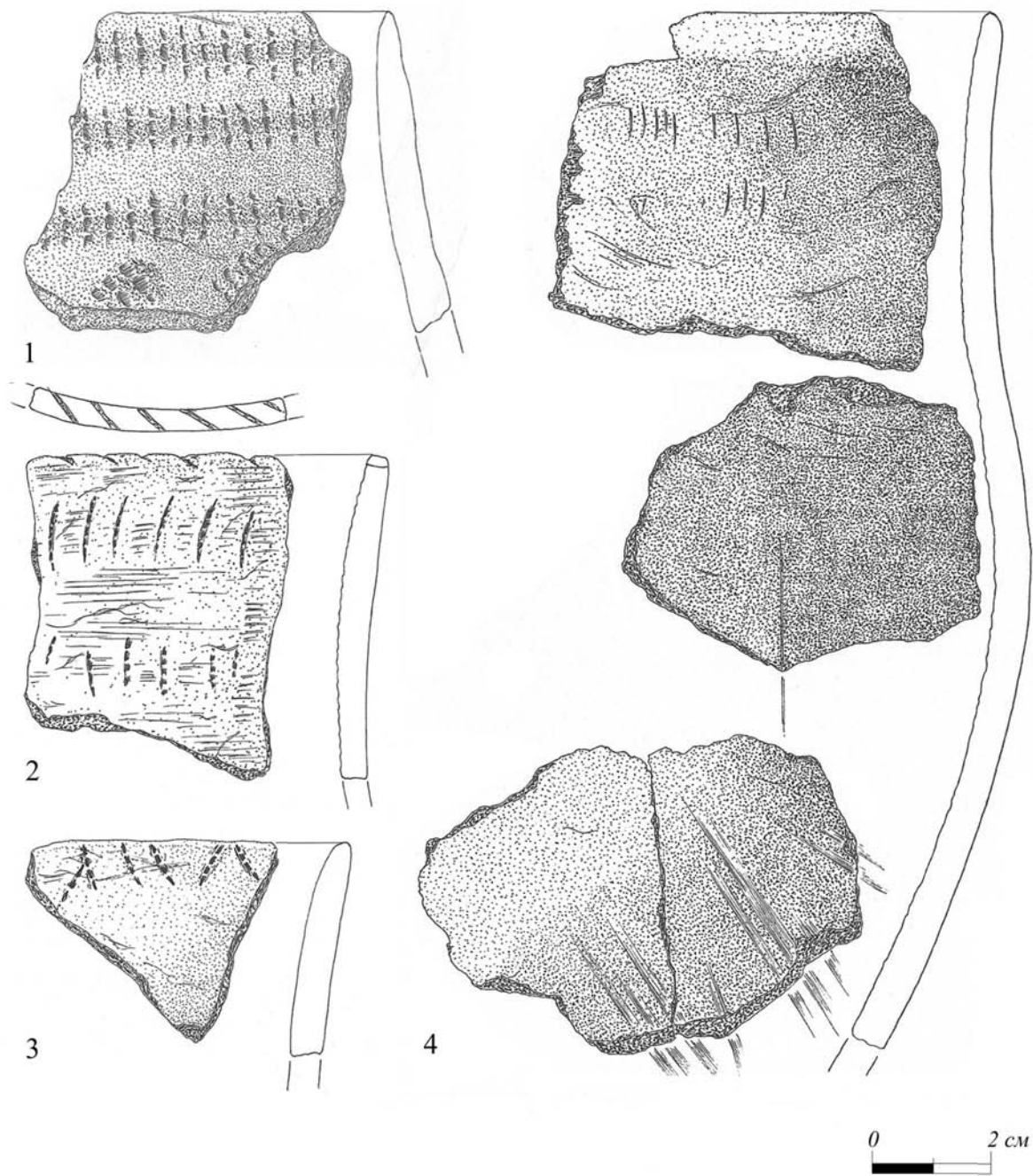

Рис.7. Романків 1-2009. 1-3 - керамічні вироби орнаментовані гребінчастими відтисками; 4 - нігтьовими насічками.

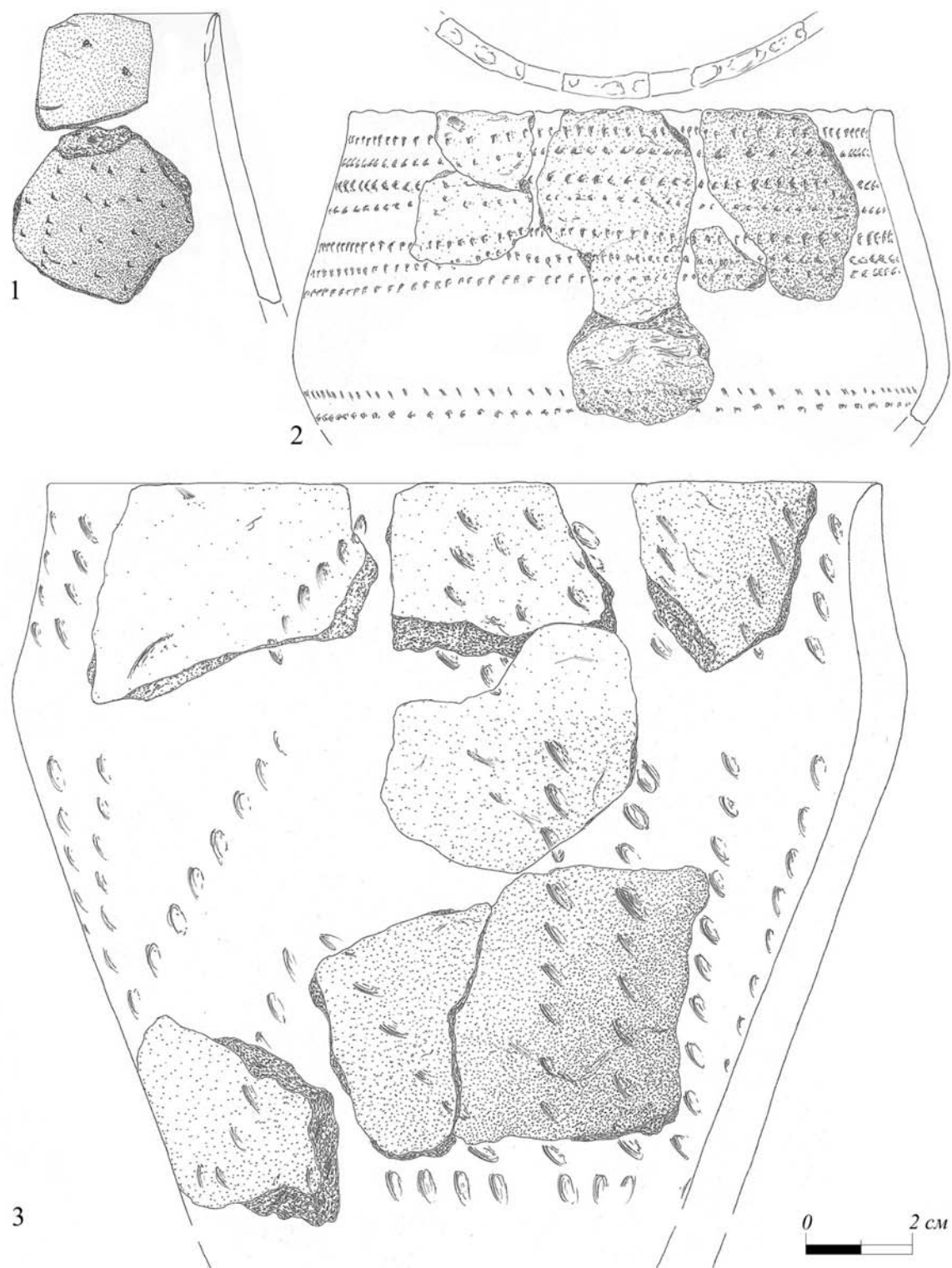
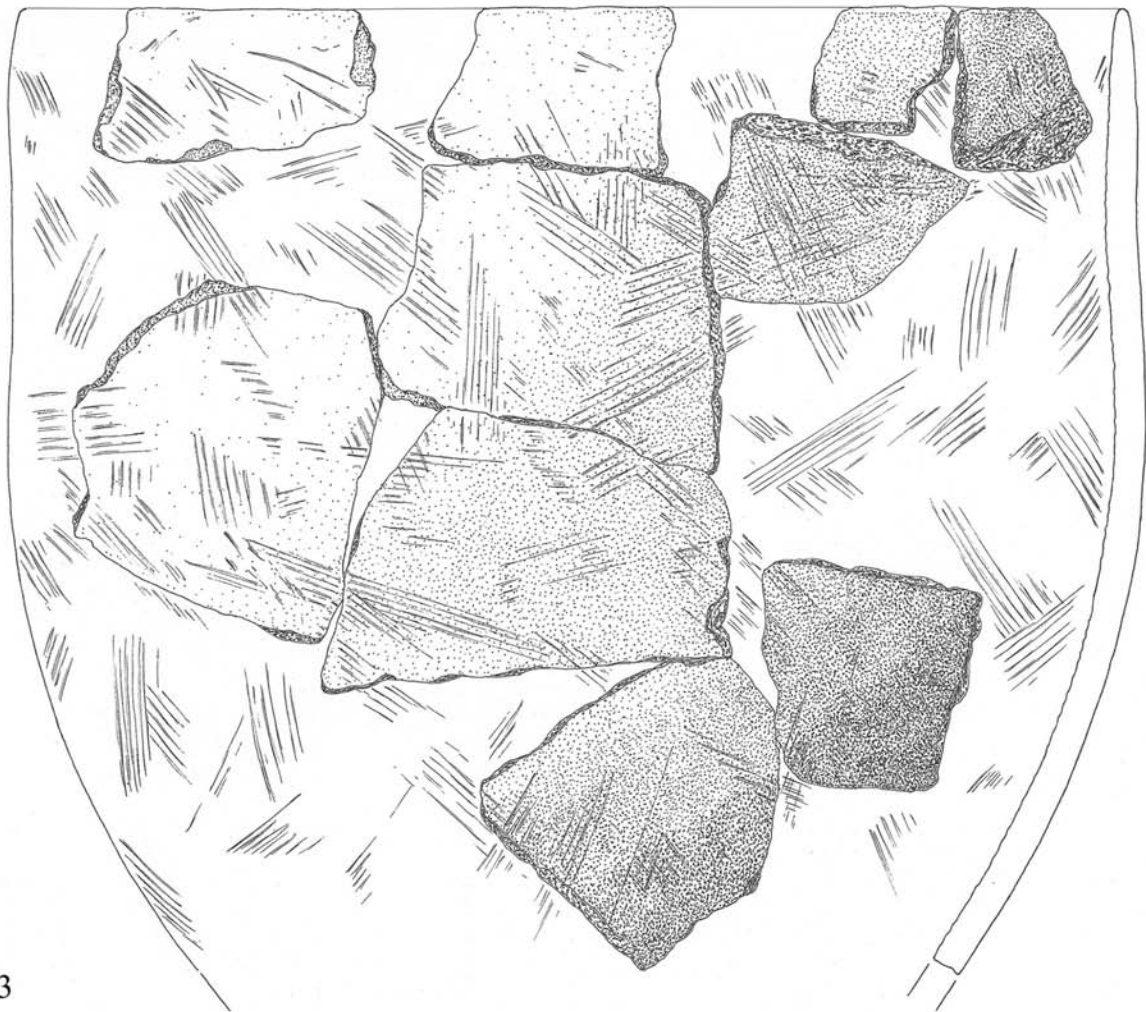
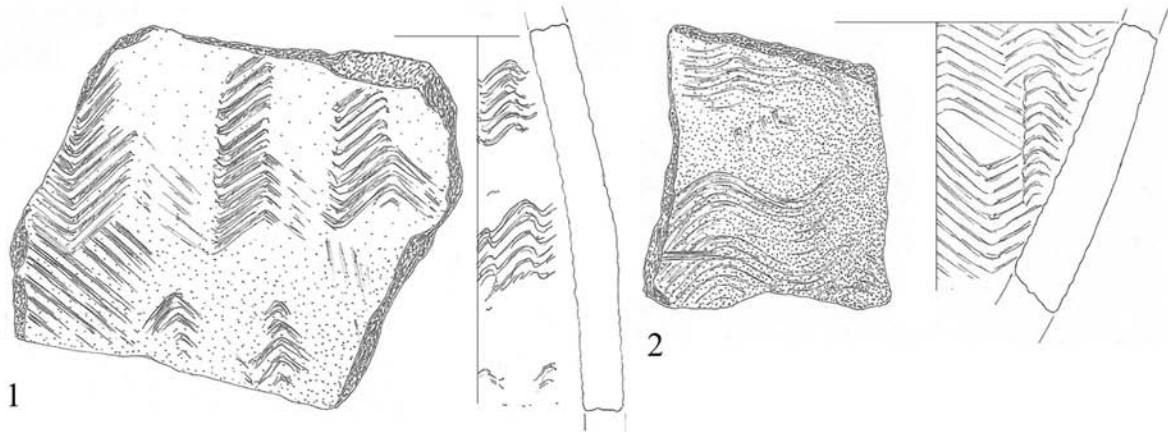

Рис.8. Романків 1-2009. 1-2 - керамічні вироби орнаментовані підтрикутними наколами; 3 - нігтьовими вдавненнями.

0 2 см

Рис.9. Романків 1-2009. 1-3 - керамічні вироби орнаментовані гребінчастими розчосами.